

Laura Terho
neuvotteleva virkamies
TUTO/HYT

VN/27342/2024

Valtioneuvoston asetus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n muuttamisesta

Nykytila ja sen arviointi

Valtioneuvoston asetus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunnasta (1008/2016), jäljempänä *NAPE-asetus*, tuli voimaan vuoden 2017 alusta. NAPE-asetus on annettu perustuslain 119 §:n 2 momentin nojalla.

NAPE-asetuksen 1 §:n 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimii naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen (SopS 53/2015), jäljempänä *Istanbulin sopimus*, 10 artiklassa tarkoitettuna yhteensovittamiselimenä naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunta, jäljempänä *NAPE-toimikunta*.

NAPE-asetuksen 3 §:ssä säädetään NAPE-toimikunnan kokoonpanosta. Pykälän 1 momentissa säädetään, että toimikunnalla on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä enintään 16 muuta jäsentä, joista kullakin on henkilökohtainen varajäsen, ja että valtioneuvosto määrää toimikunnan kokoonpanon neljäksi vuodeksi kerrallaan. Pykälän 2 momentin mukaan toimikunnassa on oltava edustus ainakin ulkoasiainministeriöstä, oikeusministeriöstä, sisäministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, opetus- ja kulttuuriministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, Poliisihallituksesta, Opetushallituksesta, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta (jäljempänä *Valvira*), Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta sekä kunnallishallinnosta.

Käytännössä on aiheutunut hankaluutta siitä, että NAPE-toimikunnan toimikauden on oltava tasan neljä vuotta. Ensimmäisen NAPE-toimikunnan toimikausi oli 1.1.2017–31.12.2020, mutta parhaillaan toimivan NAPE-toimikunnan asettaminen viivästyi niin, että toimikausi alkoi vasta 21.1.2021, jolloin se oli määrättävä päättyämään 20.1.2025. Selkeintä kuitenkin olisi, että toimikaudet voitaisiin tällaisissa viivästystilanteissa määrätä päättyämään kalenterivuoden loppuun, vaikka toimikaudeksi jäisikin hieman alle neljä vuotta, jotta seuraavan NAPE-toimikunnan toimikausi voisi alkaa heti seuraavan kalenterivuoden alusta.

Lisäksi Valviran rooli NAPE-toimikunnassa on ollut varsin pieni, eivätkä Valviran rooli tai tehtävät ole sellaisia, että jäsenyys NAPE-toimikunnassa olisi erityisesti tarpeen. Valviran sijasta toimikuntaan olisi hyvä saada hyvinvointialueiden edustus. Kun toimikunnassa voi kuitenkin olla enintään 16 jäsentä, toimikunnassa ei ole ollut tilaa hyvinvointialueiden edustukselle.

Ehdotetut muutokset

NAPE-asetuksen 3 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että valtioneuvosto määräisi NAPE-toimikunnan kokoonpanon *enintään* neljäksi vuodeksi kerrallaan. Tarkoituksena on, että toimikaudet olisivat jatkossakin lähtökohtaisesti neljän vuoden pituisia, mutta vaikka toimikunnan asettaminen viivästyi hieman, toimikausi voitaisiin silti määrätä päättyämään kalenterivuoden loppuun. Tällöin seuraavan toimikunnan toimikausi voisi alkaa heti kalenterivuoden alusta.

Laura Terho
neuvotteleva virkamies
TUTO/HYT

VN/27342/2024

NAPE-asetuksen 3 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että vanhentunut nimi "ulkoasiainministeriö" korvattaisiin "ulkoministeriöllä". Momentista poistettaisiin maininta Valvirasta, josta ei siis enää jatkossa olisi pakko olla edustusta NAPE-toimikunnassa. Lisäksi momenttiin lisättäisiin maininta hyvinvointialueista, eli jatkossa NAPE-toimikunnassa olisi oltava mukana edustus myös hyvinvointialueilta. Käytännössä hyvinvointialueet voisivat esimerkiksi keskenään sopia, mikä tai mitkä hyvinvointialueet olisivat kulloinkin edustettuna toimikunnassa. Voisi olla perusteltua, että varsinainen jäsen ja varajäsen olisivat eri hyvinvointialueilta. Lisäksi olisi toivottavaa, että hyvinvointialueiden varsinainen jäsen ja varajäsen edustaisivat hyvinvointialueiden lähisuhdeväkivaltakoordinaattorien verkostoa. Verkoston kautta myös ne hyvinvointialueet, joilla ei ole edustajaa NAPE-toimikunnassa, voisivat välittää näkemyksiään ja asiantuntemustaan toimikunnalle.

Vaikutukset

NAPE-asetuksen 3 §:n 1 momenttiin ehdotettu muutos toisi tarvittavaa joustoa NAPE-toimikunnan toimikaudesta päättämiseen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen on 1.1.2023 alkaen ollut hyvinvointialueiden vastuulla. NAPE-asetuksen 3 §:n 2 momenttiin ehdotetuilla muutoksilla NAPE-toimikuntaan saataisiin jatkossa valtionhallinnon ja kuntien lisäksi edustus myös hyvinvointialueilta, mikä toisi toimikuntaan asiantuntemusta sote-palveluita järjestäviltä toimijoilta.

Valmistelu

Asetusmuutos on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä. Valviran kanssa keskusteltiin alkusyksyllä 2024 Valviran roolista NAPE-toimikunnassa, ja Valviran näkemys oli, että sillä ei tarvitse olla toimikunnassa jäsentä.

Asetusmuutoksesta ei sen teknisen luonteen vuoksi järjestetty varsinaista lausuntokierrosta, mutta NAPE-toimikunnan jäseniä ja pysyviä asiantuntijoita pyydettiin kommentoimaan asetusluonnoksen suomenkielistä versiota sähköpostitse ajalla 8.–25.10.2024 ja ruotsinkielistä versiota ajalla 25.10.–11.11.2024. Asetusluonnoksesta pyydettiin kommentteja myös THL:n asettamalta kansalliselta lähisuhdeväkivaltakoordinaattoriverkostolta, joka koostuu hyvinvointialueiden edustajista. Lisäksi asetusluonnos lähetettiin tiedoksi hyvinvointialuejohtajien H23-verkoston koordinaattorille sekä sosiaali- ja terveysministeriön sosiaali- ja terveydenhuollon ohjausosaston vetämälle hyvinvointialuejohtajien verkostolle.

Valtiovarainministeriö ehdotti lausunnossaan, että valtiovarainministeriö poistettaisiin erikseen asetuksessa mainituista toimikunnassa edustetuista tahoista. Valtiovarainministeriö perusteli tätä sillä, että sillä ei ole itsenäistä roolia tai suoria vastuita väkivallan torjuntatyössä, sekä sillä, että sektoriministeriöt vastaavat valtioneuvostotasolla väkivallan torjuntatyön määrärahoista ja niiden toimeenpanosta sekä esimerkiksi väkivallan torjuntatyöhön liittyvästä lainsäädännöstä. Valtiovarainministeriön asiantuntija voitaisiin kuitenkin kutsua NAPE-toimikunnan kuultavaksi tilanteissa, joissa käsiteltävä asia liittyy ministeriön hallinnonalaan ja vastuisiin.

Jatkovalmistelussa asetusluonnokseen ei ole päädytty tekemään valtiovarainministeriön ehdottamaa muutosta, sillä ehdotetulla asetusmuutoksella on tarkoitus toteuttaa vain kiireellisimmät muutostarpeet NAPE-asetukseen. Laajemmista toimikunnan kokoonpanoa koskevista muutoksista olisi tarvittaessa keskusteltava NAPE-toimikunnassa. Lisäksi valtiovarainministeriön edustus NAPE-toimikunnassa on ollut tärkeää ja toteuttanut Istanbulin sopimuksen vaatimusta poikkihallinnollisesta koordinaatiosta naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisessä ja torjunnassa. Suomi on esimerkiksi saanut resursseja koskevia suosituksia Istanbulin sopimuksen toimeenpanoa valvovalta GREVIO-

Laura Terho
neuvotteleva virkamies
TUTO/HYT

VN/27342/2024

asiantuntijaelimeltä, ja on hyödyllistä, että valtiovarainministeriön näkemykset ovat mukana keskusteltaessa resursseista sekä valmisteltaessa ja seurattaessa Istanbulin sopimuksen kansallista toimeenpanosuunnitelmaa. Lisäksi NAPE-toimikunnan tehtävänä on sovittaa yhteen Istanbulin sopimuksen 11 artiklassa tarkoitettua tietojen kokoamista sekä tarkastella sen tuloksia ja tiedottaa niistä. Tilastokeskuksella, joka kuuluu valtiovarainministeriön tulosohjaukseen, on keskeinen rooli tietojen keräämisessä, ja myös tästä näkökulmasta arvioituna valtiovarainministeriöllä on jatkossakin tarpeen olla edustus NAPE-toimikunnassa.

Ulkoministeriön näkemyksen mukaan asetuksen muuttaminen niin, että NAPE-toimikunta olisi asetettava *enintään* neljäksi vuodeksi, loisi riskin siitä, että toimikunta asetettaisiin tätä huomattavasti lyhyemmäksi ajaksi, esimerkiksi vain puoleksi vuodeksi. Ulkoministeriö katsoi, että tällainen lopputulos olisi Istanbulin sopimuksen hengen vastainen.

Jatkovalmistelussa on kuitenkin päädytty siihen, että ei ole todennäköistä, että toimikuntaa asetettaisiin merkittävästi neljää vuotta lyhyemmäksi ajaksi. Istanbulin sopimuksessa tai sen selitysmuistiossa ei myöskään ole määritelty, kuinka pitkä toimikausi Istanbulin sopimuksen 10 artiklan mukaisella yhteensovittamiselimellä on oltava. Lisäksi vaikka toimikunnan toimikauden olisi asetuksen mukaan oltava neljä vuotta, sellaisessa hypoteettisessa tilanteessa, jossa toimikunnan toimikautta haluttaisiin merkittävästi lyhentää, tämä olisi mahdollista tehdä NAPE-asetusta muuttamalla. Siksi asetusluonnoksessa ehdotetaan ulkoministeriön lausunnosta huolimatta, että toimikunta asetettaisiin *enintään* neljäksi vuodeksi.

Asetusluonnoksesta saatiin kommentteja joiltakin hyvinvointialueilta, ja ne pitivät kannatettavana sitä, että hyvinvointialueet olisivat jatkossa edustettuina NAPE-toimikunnassa.

NAPE-toimikunnan alaisuudessa toimii järjestöryhmä, jolla on jäsen ja varajäsen NAPE-toimikunnassa. Järjestöryhmän edustaja (Ensi- ja turvakotien liitto ry) lausui, että väkivaltatyötä tekevät järjestöt tulisi mainita asetuksessa NAPE-toimikunnan jäsenenä. Lausuntopalautteesta huolimatta asetukseen ei ehdoteta tällaista muutosta, sillä NAPE-toimikunta on ennen kaikkea viranomaisyhteistyötä koordinoiva elin. Lisäksi NAPE-toimikunnalla on ainakin kuluvalle toimikaudella ollut jäsenenä myös edustaja järjestöryhmästä, joten myös järjestöjen asiantuntemus on toimikunnassa edustettuna.

Voimaantulo

Asetusmuutoksen on tarkoitus tulla voimaan 21.1.2025. Tällä hetkellä toiminnassa olevan NAPE-toimikunnan toimikausi päättyy 20.1.2025, ja seuraava NAPE-toimikunta olisi perusteltua asettaa ajalle 21.1.2025–31.12.2028.